

Aksel Tjora
april 2020

Rapport fra programevaluatør mastergradsprogrammet i sosiologi, 2020

I denne rapporten vektlegges de tre valgfrie emnene SOS320-322 og vi kommer også inn på andre aspekter ved mastergradsprogrammet til slutt. Jeg har hatt to fokusgrupper, med kull tatt opp 2018 og 2019, fire studenter fra hvert kull.

Det er verdt å være oppmerksom på at det som framkommer er studentenes erfaringer. Min erfaring med slike tilbakemeldingsmuligheter (referansegrupper, evalueringer, etc.) er at negative erfaringer ofte får mer plass enn de positive. I rapportens avslutning presenterer jeg imidlertid noen anbefalinger som peker på at en del kritikk bør kunne tas til følge med ganske enkle grep.

Fra studiehåndboka:

SOS320 Velferd, ulikskap og livsløp

Mål og innhold: SOS320 er eit valemne som er knytt til eit av forskingsprofilområda til instituttet: velferd, ulikskap og livsløp. Målet med emnet er å utvikle kunnskap om sentrale tema, problemstillingar og forskingstradisjonar på dette området. Både klassiske og nyare teoriar, diskusjonar og forsking vert tatt opp. Det vert lagt vekt på å setje norske debattar inn i ein komparativ kontekst. Forskinga til dei tilsette ved instituttet vil ha ein sentral plass i undervisninga. Difor vert det fokusert på tema som fordeling og bruk av offentlege velferdsytningar/-tenester, møtet mellom brukar og system og mellom velferdsmottakarar og -ytarar, og ulikskap og fattigdom. Hovudfokus vil variere frå semester til semester.

SOS321 Migrasjon, integrasjon og mobilitet

Mål og innhold: SOS321 er eit valemne som er knytt til forskingsprofilområdet migrasjon, integrasjon og mobilitet. Målet med emnet er at studentane skal få kunnskap om nasjonale og internasjonale debattar førde med forankring i sosiologisk relevante perspektiv på dette området. Nyare forskning på området vert presentert, og ulike globaliseringsprosessar vert tematiserte. Hovudfokus i undervisninga vil variere frå semester til semester.

SOS322 Arbeid, klasse og utdanning

Mål og innhold: SOS322 eit valemne som er knytt til forskingsprofilområdet arbeid, klasse og utdanning. Målet med emnet er at studentane skal få kunnskap om nyare forskning innanfor temakrinsen som dette området omfattar. Kva hovudtema og relasjonar mellom tema det vert fokusert på i undervisninga vil variere frå semester til semester.

For emnene er det likelydende beskrivelser av læringsutbytte, at «studenten skal ved avslutta emne ha følgjande læringsutbytte definert i kunnskapar, ferdigheiter og generell kompetanse:»

Kunnskapar

Studenten kan

- gjere inngåande greie for utvalde temaer, problemstillingar og forskingstradisjonar innafør forskingsområdet [320/321/322]

Ferdigheiter

Studenten kan

- utforme, drøfte og analysere sosiologiske problemstillinger innafør forskingsområdet [320/321/322],
- skrive ein tekst ut frå fagleg etiske kriterium og korrekte kjeldetilvisingar.

Generell kompetanse

Studenten har

- forståing og respekt for akademisk skrivearbeid og vitskapeleg tenkjemåte
- forståing av kor viktig det er at ulike faglige synspunkt kjem fram og blir debattert
- generelle dugleikar i kritisk tenking og evne til å skilje mellom argument ut i frå kva for teoretiske perspektiv dei er grunna i.

Fokusgruppe Kull 2019 (4 studenter)

SOS320 Velferd, ulikskap og livsløp

Emnet får ikke så godt skussmål dette semesteret. Det har vært mye pensum på velferd og velferdsstat, ukentlige seminarer på basis av leverte sammendrag, men studentene har oppfattet diskusjonene etter sammendrag/presentasjon som «en time med syning». Et stort problem var at de bare fikk tid til å lese det de skulle presentere og fikk dermed en litt snever fordykning. De 8-9 studentene hadde én måned uten møter og reagerer på manglende oppfølging.

Når det gjelder eksamen, var opplegget at studentene leverte problemstilling, uten at de opplevde at emneansvarlig hadde så mye å komme med. Studentene hadde lite felles lesning, siden de hadde forberedt ulike tekster. De oppfattet også eksamen som merkelig, nærmest med spørsmålet «hva er historisk-komparativ metode?»

SOS 321 ble i praksis ikke avholdt dette semester

SOS322 Arbeid utdanning klasse (AKU)

Emnet dekker et bredt område, som tiltrekker seg studenter. Studentene som hadde valgt dette emnet ble overrasket over et mye snevrere fokus enn antatt, siden det bare var utdanning som var tema og da særlig i historisk-komparativt perspektiv. Ulike utdanningssystemer i Norden, Storbritannia og Tyskland har vært tema, og ble også oppfattet som et videregående emne uten at studentene hadde utdannings sosiologi på bachelor. Dermed opplevde studentene at «nivået» kom brått på.

I fokusgruppa kommer det fram at flere angret på valget, som f.eks. hadde valgt SOS322 pga. interesse for arbeidssosiologi. Det ble også pekt på at eksamen hadde lite med forelesninger/seminarer å gjøre, siden selve den komparative metoden tok uforholdsmessig mye plass. Studentene mener tematikken var interessant nok, men var ikke forberedt på dette fokuset.

Selve undervisningsformen var oppgitt som forelesning, men i praksis var det en seminarform hvor studentene var forventet å drive mer av undervisningen. Store pensummengder førte til at studentene ikke følte seg godt nok forberedt, og de melder også om krass tilbakemelding fra emneansvarlig når de ikke hadde kommet seg gjennom

litteraturen. Også her brøt realiteter – emnet slik det ble undervist – med forventninger. Det kan også nevnes at en av studentene på fokusgruppa, som var spesielt interessert i utdanning, ikke fikk mye ut av emnet.

Diskusjon om «prosjektutvikling»

Studentene i kull 2019 synes at dette har virket meningsløst, siden de har måttet levere inn prosjektbeskrivelse på et veldig tidlig stadium, og de har dermed blitt nødt til å «bare sende inn, whatever» for å gjennomføre. Studentene har også savnet at flere professorer har vært innom og fortalt om sine forskningsinteresser, og dermed at mange dører «ikke er blitt åpnet» før studentene skulle bestemme seg og levere inn en skisse. Det pekes på at emnet kan fungere – å lære seg å lage prosjektbeskrivelse – men studentene er i tvil om intensjonen med emnet tilfredsstillende nok med dagens opplegg (se også nedenfor, kull 2018's nyansering av denne erfaringen).

De savner en mer åpen og kreativ holdning fra emneansvarlig, og kommenterte at det var «lettere å spytte ut ideer mellom hverandre enn med en professor som hadde en litt streng fortolkning til hva som var gode sosiologiske temaer». De kunne tenke seg en mer åpen høyttenkning for å utvikle egne ideer til sosiologisk sett gangbare problemstillinger, men opplevde altså en rask avvisning av mange temaer.

Generelt

Studentene hadde gjerne sett at de ulike emneansvarlige hadde samkjørt emnene bedre seg imellom for å spre arbeidsbyrden bedre utover semesteret. De kunne også tenke seg bedre tilbakemeldinger på skriftlig arbeid. Her nevnes «analysefaget» som et godt eksempel på gode tilbakemeldinger.

Fokusgruppe Kull 2018 (4 studenter)

SOS320 Velferd, ulikskap og livsløp

Studentene opplevde dette som et litt annerledes emne, med masse artikler og ansvar for å presentere artikler på hvert seminar. Fire artikler hver gang med studentansvar for presentasjon og sammendrag får god tilbakemelding, men at studentene har lært mest av den litteraturen de selv presenterte. Studentene peker på at de ved denne variasjonen av artikler fikk dekket en større bredde enn det synes som man har gjort i de andre tilsvarende emner. Det var mange studenter på emnet (ca. 15) og ikke ressurser til individuell veiledning, og det ble litt dårlig tidsprioritering på gruppeveiledning (som da ble valgt som løsning). Studentene har pekt på at det var vanskelig å utforme oppgaven, men at det var god trening.

Det fortelles om bra veiledning før eksamen, med flere faglærere som har gitt positive bidrag. Ikke minst skryter studentene av nye måter å lære på, som å lage podcast, og at emneansvarlig har vært villig til å tenke litt utenfor boksen (ordet «gøy» nevnes sågar). De peker på at de savner slik kreativitet fra resten av instituttet.

SOS321 Migrasjon, integrasjon og mobilitet

Emnet var veldig spesialisert og smalt, omhandlet «bare au-pair-ordningen», noe som ble oppfattet som veldog snevert og utenfor manges interesse. Emnet var valgt av 8-9 studenter (bare én av dem var på fokusgruppa). Mange har også vært misfornøyd med undervisningsformen som var kommunisert som forelesning, men var i praksis seminarer. Det ble ikke kommunisert at man skulle gjøre mye jobb selv i undervisningen, og det var sur stemning helt inntil hjemmeeksamen, som også måtte handle om den ene boka om au pair.

SOS322 Arbeid utdanning klasse (AKU)

Emnet tok dette året utgangspunkt i én bok fra 1988 om streik og solidaritet og hjemmeeksamen handlet også om denne boka, i tillegg til at annen litteratur kunne brukes. Rammen for emnet var uvant, og beskrives som verken seminar eller forelesning. Men de opplevde gode diskusjoner, bl.a. med stipendiater som jobbet med relevante temaer. Det ble gitt inntrykk av fleksibilitet i begynnelsen, for eksempel at studentene kunne bestemme tema for eksamen, men enkelte temavalg ble nærmest avfeid som ikke-sosiologiske og nærmest som «faglige fiender» som man ikke skulle skrive om. Det ble framholdt at kritikken her ikke handlet om emnet som smalt, men at valg de trodde de hadde «plutselig ikke eksisterte».

Om valg av oppgave (prosjektutvikling)

Det ble tydelig formidlet at studentene skulle «følge sitt hjerte» når det gjaldt valg av masteroppgave, men ble møtt ved stor skepsis til oppgaver som beveget seg inn på sensitive temaer. De forteller også om stort press for å skrive om enkelte temaer heller enn andre. De ble tildelt en midlertidig veileder, men måtte ta kontakt selv for å bytte, noe de opplevde som litt uheldig.

Jeg gjenkjenner dette som en mye utbredt (i alle fall ved mitt institutt) misforståelse blant studenter at en veileder vil bli fornærmet dersom studenten vil ha en annen veileder.

Dette kullet peker dessuten på at arbeidet med å utarbeide en skisse oppleves som å komme tidlig (jf. kull 2019 ovenfor), men at det er fint å tenke ut et tema allerede da dette er satt på timeplanen i dagens opplegg. De sier at det ikke «er ikke noe å gå og vente på, det kommer ikke noe bedre tider» hvor det å velge tema blir enklere.

I vår diskusjon om dette fortalte jeg om kull 2019 sine tanker og her avviste nærmest kull 2018 denne erfaringen som noe de vil tenke annerledes om senere.

Om studiemiljø

Studentene i kull 2018 er kjempefornøyd med studiemiljø, opplever å få låne 4. etasje til arrangementer, få støtte til studieturer, og har etablert et godt kull som går godt sammen. De sliter litt med manglende forståelse for stillhet på lesesalen siden ikke alle oppfatter dette som en arbeidsplass, men også som et sosialt pusterom, men kaller dette «ok, kan vi ha 5 minutter styremøte?» for å ta praten og deretter ha det stille. Mange av studentene

bruker mye tid på lesesalen og er sånn sett ekte fulltidsstudenter. Det var en glede å høre om dette!

Andre forhold pekt på av kull 2018

- Informasjonen fra institutt til faglærere er ofte tilfeldig, noe som har skapt mye «viskeleken», på bakgrunn av avtaler eller informasjons mellom faglærere og enkeltstudenter.
- tvil om innleveringsfrister skaper frustrasjon
- fordeling av veiledere på hjemmeeksamen, opplever at studenter blir fordelt mellom faglærer/sensor og hjelpelærer (som ikke skal sensurere oppgaver) og at dette skaper en følelse av urettferdighet
- studenter som spør om (ekstra) veiledning på oppgaver blir tilbudt dette, uten at slike mulige tilbud når fram til alle
- ønsker med oppdatert pensum med «nåtidig forskning», det er for mye gammelt,
- i «analysekurset» står man fritt til å velge en bok, men opplever at det etter eksamen (eller før eksamen om man snakker med kullet før) synes som om valget av *Learning to Labour* er «A-boka» som gir en toppkarakter.

Oppsummert om de valgbare emnene (kull 2012+2019)

Mange faktorer går igjen mellom kull 2018 og 2019 og jeg vil oppsummere dette i korte punkter:

- forholdet mellom forelesning og seminar, hvor det ikke minst er uklar informasjon om hva slags undervisningssituasjon emnet benytter og hva slags forventninger studentene er «utsatt for»,
- for lite informasjon om hva emnet faktisk skal handle om, all den tid det er gitt en bred tittel men undervises smalt. Selv om det er oppgitt om emnet at hovedtema kan variere, savnes informasjon om dette semesterets hovedtema,
- konsentrasjon om en enkelt bok som studentene oppfatter som smal og gammel,
- opplevelse av lite valgfrihet, bl.a. for eksamensoppgavens tema, noe som synes å skape mindre engasjement i emnene enn ønsket,
- eksamen som bare spør om en liten del av et større teoretisk og empirisk felt,
- andre emner (teori, metode) som er krevende og som skaper en nedprioritering av de valgbare emnene,
- emnene bygger ikke godt nok opp under å styre mot et mastergradstema, selv ikke for de studentene som hadde sett for seg å skrive innenfor emnet,
- positivt med varierte undervisningsformer (f.eks. podcast på SOS320 for kull 2018).

Mine anbefalinger

- **1. Informasjon:** Studentene savner formalisert informasjon om en rekke forhold, som aktuelt semesters tema (før de velger emne), hva slags undervisningsform som skal brukes, veiledning i tilknytning til eksamen, etc. Jeg mener at dette bør kunne løses

mest effektivt med et felles oppsett (kursplan e.l.) som er standardisert mellom emnene, siden man allerede har standardisert informasjon i studiehandboka. Jeg gjenkjenner overraskelsen over faktisk å ta ansvar for egen læring på mastergradsnivå, og som først og fremst krever bedre informasjon (og som vi vet, det blir aldri nok informasjon for de fleste av dagens studenter).

- **2. Undervisningsopplegg:** Det synes som at studentene er villig til en tydeligere seminarform, men at dette da bør være informert om og at emnet i så fall favner bredere slik at det skaper større entusiasme for de tekstene som skal forberedes til seminarene. Det kan tyde på at lesebelastningen er i største laget, siden de studentene som jeg snakket med åpenbart arbeidet mye med studiene uten å komme gjennom. Det kan være verdt å diskutere dette på tvers av emnene.
- **3. Valgfrihet:** Studentene oppfatter at de kan velge tema for eksamen fritt til å begynne med, men styres mot noen temaer heller enn andre, noe som antydes å være demotiverende.
- **4. Pensum:** Det er betydelig frustrasjon ved det studentene oppfatter som en «eldre» spesialisert bok som emnets kjerne. Ingenting tyder på motvilje mot å lese mengder av litteratur, for selv om leselisten synes krevende i sos320/2018-kull, settes det pris på at litteraturen er oppdatert og at den dekker en tematisk bredde innenfor emnets overskrift. Også i studiehandboka pekes det på presentasjon av nyere forskning, men det synes som at dette ikke følges godt nok opp.
- **5. Valg av masteroppgavetema:** Jeg opplever at studentene ikke fritt nok får diskutere ideer til mastergradsoppgave og at de får for liten kunnskap om alle de potensielle veiledernes mulige veiledningstemaer.

Punkt 1 og 2 bør være relativt enkelt å rette opp, og bør kunne gjøres på tvers av emnene. Punkt 3 kan komme til å kreve en bruk av flere veiledere. Punkt 4 vil kreve en noe større revisjon av emnene, og krever et større faglig forarbeid.

Punkt 5 kan best løses med en fysisk (om mulig framover) presentasjon av alle mulige veilederes arbeid og hva de ønsker å veilede om. I disse tider med få fysiske møter kunne man diskutere om korte videosnutter med de ansatte kunne være en idé.

Min samtale med studentene har gitt inntrykk av en meget oppegående gjeng, som er villig til å ta utfordringer, for eksempel ved å lese mye pensum og forberede seminarbasert undervisning, men som savner tydeligere sammenheng mellom forespeilet opplegg og faktisk gjennomføring. Typisk nok synes det som at de ønsker et strammere opplegg som er bedre informert om.

Og til slutt: Jeg gjenkjenner dette behovet for stramhet og forutsigbarhet fra studentene, som for mange av oss faglærere er mer enn vi ønsker å gi dem av (for) faste rammer. Men det er vel for et hjertesukk på tvers av institusjonene å regne 😊.